

วิเคราะห์สุนทรียศาสตร์ของประติมากรรม ที่ปรากฏในพระมหาเจดีย์ชัยมงคล

วัดผาน้ำทิพย์เทพประสิทธิ์วนาราม อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

AN ANALYTICAL STUDY OF AESTHETICS OF SCULPTURE IN THE PHRAMAHA CHEDICHAIMONGKOL WAT BHANMTIPTEPTRASIDTHIVANARAM NONGPORK DISTRICT, ROI-ET PROVINCE

นางสาวจิราภรณ์ เชื้อพรวน ^๑

พระมหาสมบัติ คุณะโสโก ^๒

พระครูวินัยธรธรรมรัตน์ เขมธโร ^๓

บทคัดย่อ

จากการวิเคราะห์สุนทรียศาสตร์ของประติมากรรมภายในพระมหาเจดีย์ชัยมงคล ความงามเป็นคุณสมบัติที่มีอยู่ในตัววัตถุหรือติดตัววัตถุมาตั้งแต่แรก ไม่ว่าตัวเราจะเห็นหรือใครๆ จะสนใจหรือไม่ก็ตามเพราะศิลปะวัตถุชิ้นดังกล่าวนั้นมีสภาพ คือ รูปร่าง มีรูปทรง มีสีสัน มีลวดลายเส้นใยอันประณีตบ้าง ละเอียดบ้าง หรือเป็นสภาพแข็งบ้าง หยิบบ้าง สิ่งเหล่านี้ทำให้เห็นคุณค่าแห่งความงาม เหตุผลคือ ทุกๆ ชิ้นของศิลปะย่อมมีคุณสมบัติติดตัวมากับวัตถุศิลปะชิ้นนั้นๆ ความงามของประติมากรรมในพระมหาเจดีย์ชัยมงคล วัดผาน้ำทิพย์เทพประสิทธิ์วนาราม อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า เป็นศิลปะวัตถุที่มีความงามอยู่ในตัวของวัตถุ ที่กล่าวเช่นนี้เพราะวัสดุต่างๆ ที่นำมาสร้างมาแกะสลัก หรือมาปั้นนั้นเป็นสิ่งที่มีความงามในตัวอยู่แล้ว ไม่ว่าจะเป็นปูน หวาย เรซิน หรือสีทอง เป็นต้น

คำสำคัญ: ๑. สุนทรียศาสตร์ ๒. ประติมากรรม ๓. พระมหาเจดีย์ชัยมงคล

^๑ นักวิชาการอิสระ

^๒ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

^๓ อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาพุทธศาสนศึกษาและปรัชญา คณะศาสนาและปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

Abstract

From the aesthetic analysis of the sculptures within the Phra Maha Chedi Chai Mongkol. Beauty is a property that existed in an object or carried it in the first place. Regardless of whether we see it or anyone is interested, it is because such artifacts are in shape, in shape, in color, with intricate filaments, in some details, or in some rough conditions. See the value of beauty. The reason is that every piece of art has its own qualities the beauty of sculpture in the Phra Maha Chedi Chai Mongkol Wat Pha Nam Thip Theprasit Wanaram, Nong Phok District, Roi Et Province, found that it is an art object that has beauty in its object. That said, because the various materials that are used to create carving or mold that is valuable and has good qualities in it Whether cement, sand, resin or gold etc.

Key words: 1. Aesthetics 2. Sculpture 3. Phra Maha Chedi Chai Mongkol

บทนำ

พุทธศิลป์ที่ปรากฏในพระสถูปเจดีย์ทั้งหลายในปัจจุบันได้มีการพัฒนาให้สวยงามมากยิ่งขึ้น ซึ่งในแต่ละภูมิภาคมีการตกแต่งเป็นลวดลายต่างๆ อย่างสวยงามตามยุคสมัยซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของตน ในภาคอีสานถ้าจะพูดถึงเจดีย์ที่สวยงามในยุคปัจจุบันนี้ก็ต้องยอมรับเลยว่า พระมหาเจดีย์ชัยมงคล วัดผาน้ำทิพย์ประสิทธิ์วราราม อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ก็เป็นส่วนหนึ่งของงานก่อสร้างที่มีความอลังการงานศิลปะ และเป็นเจดีย์อีกองค์หนึ่งที่เป็นศูนย์รวมศรัทธาของพุทธศาสนิกชนในภาคอีสานในปัจจุบันนี้ พระมหาเจดีย์ ชัยมงคลนี้ก่อสร้างขึ้นโดยพระเทพวิสุทธิมงคล (หลวงปู่ศรี มหาวิโร) และคณะศิษยานุศิษย์ตลอดทั้งพุทธศาสนิกชนทุกหมู่เหล่า ได้ร่วมแรงร่วมใจกันสร้างขึ้นที่วัดผาน้ำทิพย์ประสิทธิ์วราราม อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด โดยมีพระเทพวิสุทธิมงคล (หลวงปู่ศรี มหาวิโร) เป็นประธานในการก่อสร้างครั้งนี้

พระมหาเจดีย์ชัยมงคลนั้นตั้งอยู่บนยอดเขา จึงทำให้พระมหาเจดีย์ชัยมงคลดูเด่นและเป็นที่น่าสนใจของผู้คนที่ผ่านไปผ่านมา จุดเด่นที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งของพระมหาเจดีย์ชัยมงคลคือศิลปะประติมากรรมภายในพระมหาเจดีย์ ที่มีความสวยงาม วัตถุที่นำมาใช้ในการสร้างล้วนเป็นวัตถุที่มีค่าและทันสมัยไม่ว่าจะเป็นวัตถุที่ใช้ในการแกะสลัก การปั้น และสีที่ใช้ทำในพระมหาเจดีย์ ด้านศิลปะประติมากรรมทั้งหลายได้ถูกออกแบบมาในเชิงสร้างสรรค์ กล่าวคือ ประยุกต์เอาศิลปะต่างยุคต่างสมัย และต่างภาคต่างท้องถิ่นมารวมกันเกิดเป็นงานศิลปะที่มีความสวยงามอีกแบบหนึ่ง ซึ่งอาจถือได้ว่าผลงานด้านประติมากรรมใหม่ในรูปแบบใหม่ เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน ดูแล้วทำให้แปลกหูแปลกตา เกิดความน่าทึ่ง ทั้งนี้อาจจะเป็นแค่ความรู้สึกส่วนตัวเพียงคนเดียว คนอื่นอาจจะเป็นแตกต่างจากนี้ก็ไม่ได้ เช่น มันไม่แปลกดูยังเดิมๆ เหมือนศิลปะในเจดีย์องค์อื่นๆ เพราะเอาศิลปะเก่าที่มีอยู่ก่อนแล้วมาผสมผสาน

รวมกันเท่านั้นเอง อีกอย่างถ้าพูดในด้านความงามของศิลปะไม่ว่าจะเป็นจิตรกรรมหรือประติมากรรมก็ตาม โดยหลักแล้ว ศิลปะย่อมงามเสมอ เพราะมันเป็นสิ่งที่ถูกสร้างโดยอาศัยการเลียนแบบจากธรรมชาติ เป็นการแสดงออกถึงจินตนาการของศิลปินและเป็นสื่อที่เขาอยากถ่ายทอดออกมา (พ่วง มีนोक, ๒๕๓๖ : ๓๕๕-๓๕๗) จึงทำให้งานศิลปะเหล่านั้นยิ่งสวยงามมากขึ้น ถึงแม้จะไม่ได้เหมือนของจริงเพราะขาดวัตถุในการสร้างหรือขาดประสบการณ์ในด้านเทคนิค จึงทำให้งานศิลปะชิ้นนั้นออกมาไม่งามอย่างที่คาดไว้ แต่ก็ยังงามในด้านจิตใจ ในประเด็นนี้ก็ขึ้นอยู่กับผู้ที่ชมศิลปะด้วย เพราะคนที่ชมศิลปะอาจจะมีความชอบเรื่องศิลปะจึงเห็นความงามแตกต่างกันไป

ดังนั้น ประติมากรรมภายในพระมหาเจดีย์มีความโดดเด่นและสวยงามที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของพระมหาเจดีย์ชัยมงคล แต่ผู้ที่ได้ชมหรือพบเห็นแต่ละคนอาจจะมึ่มมองหรือความเห็นในเรื่องความงามนี้ไม่เหมือนกัน เช่น บางคนอาจจะบอกว่าใช่ๆ เป็นศิลปะที่งดงามจริงๆ บางคนอาจจะบอกว่าก็เหมือนที่เคยเห็นทั่วๆ ไป หรือบางคนอาจจะบอกว่าไม่งามเลยจากประเด็นในเรื่องของมุมมองความงามของแต่ละคนหรือข้อถกเถียงเรื่องความงามนี้ จึงทำให้ผู้เขียนมีความสนใจที่จะหาข้อสรุปหรือเกณฑ์ตัดสินสุนทรียศาสตร์ที่ปรากฏในประติมากรรมภายในองค์พระมหาเจดีย์ชัยมงคลนี้

ความหมายของสุนทรียศาสตร์

สุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) เป็นเนื้อหาว่าด้วยการศึกษาเรื่องมาตรฐานของความงามในเชิงทฤษฎีอันเกี่ยวเนื่องกับประสบการณ์ทางสุนทรียภาพ กฎเกณฑ์ทางศิลปะ สุนทรียศาสตร์ นับว่าเป็นแขนงหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาคคุณค่า (Axiology) ในสมัยก่อนวิชานี้เป็นที่รู้จักกันในรูปของวิชา “ทฤษฎีแห่งความงาม” (Theory of Beauty) หรือปรัชญาแห่งรสนิยม (Philosophy of Taste) (เครือจิตศรีบุญญา, ผ.ศ.และคณะ, ๒๕๔๒ : ๑)

สุนทรียศาสตร์เป็นคำในภาษาสันสกฤต แปลว่า วิชาที่ว่าด้วยเรื่องความงาม หรือสิ่งที่สวยงาม ภาษาอังกฤษใช้คำว่า Aesthetics มาจากภาษาเยอรมันว่า Aesthetikos หมายถึง Perception (เห็นได้ เข้าใจได้) และ หมายถึง ศาสตร์ที่ว่าด้วยความรู้สึกอันมีความงามเป็นพื้นฐาน (ศรีธัญย์ วงศ์คำจันทร์, ม.ป.ป. : ๑๘๓)

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของคำว่า “สุนทรียศาสตร์” ไว้ว่า ปรัชญาสาขาหนึ่งที่ว่าด้วยความงาม และสิ่งที่งามในธรรมชาติหรือศิลปะ (ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๕๖ : ๑๒๔๔)

สรุปว่า สุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) มาจากคำศัพท์ว่า สุนทรียะ + ศาสตร์ “สุนทรียะ” แปลว่า ดี, งาม ซึ่งมาจากภาษากรีกว่า Aistheticos แปลว่า รู้ด้วยผัสสะ (To perceive) โดยในภาษาอังกฤษใช้คำว่า Aesthetics ซึ่งหมายถึงวิชาว่าด้วยศิลปะโดยทั่วไปเป็นการศึกษาเกี่ยวกับคุณค่าปรัชญาบริสุทธิ์ อันว่าด้วยความงาม และมาตรฐานแห่งคุณค่าในการตัดสินเกี่ยวกับความงาม ซึ่งแบ่งออกเป็นสาขาต่างๆ คือ ประวัติศาสตร์ศิลปะ, ศิลปวิจารณ์, ทฤษฎีศิลปะ, จิตวิทยาศิลปะ, สังคมวิทยาศิลปะ, ปรัชญาศิลปะ

ความหมายของประติมากรรม

ประติมากรรม (Sculpture) คือ ผลงานศิลปะที่ใช้วัสดุต่างๆ มาสร้างขึ้นในลักษณะ ๓ มิติ กินเนื้อที่ในอากาศ โดยการนำวัสดุชนิดต่างๆ วัสดุที่ใช้สร้างสรรค์งานประติมากรรม จะเป็นตัวกำหนดโดยการปั้น แกะ หล่อ เชื่อม ผู้สร้างงานเราเรียกว่า ประติมากร

ประติมากรรม ซึ่งเป็นคำมาจากภาษาละติน (Sculpere) หมายถึง การแกะสลัก (to carve) คือ ศิลปะสร้างสรรค์รูปแบบหรือตัวแทนนามธรรม ทั้งในรูปแบบประติมากรรมลอยตัว เช่น งานที่ตั้งเป็นอิสระทั่วไปหรือประติมากรรมนูนต่ำ

งานประติมากรรมไทยทั่วไป หมายถึง รูปภาพที่เป็นรูปร่างปรากฏแก่สายตาสามารถสัมผัสได้โดยตรงด้วยการจับต้องซึ่งเกิดจากการสร้างสรรค์ด้วยวิธีการปั้น หล่อ แกะสลัก เป็นต้น เพื่อตอบสนองความเชื่อ ความพึงพอใจ ความภาคภูมิใจร่วมไปกับการดำรงชีวิต ทั้งส่วนบุคคลและชนในสังคม

ลักษณะทางศิลปกรรมของมหาเจดีย์ชัยมงคล

ศิลปกรรม หมายถึง ศิลปะอันเป็นสุนทรียศาสตร์ ซึ่งโดยปกติมักจะรวมเรียกว่า ศิลปะวัฒนธรรมบ้าง เป็นงานด้านสุนทรียศาสตร์บ้าง แต่ไม่ว่าจะใช้ภาษาคำใด ในความหมายก็คือการแสดงออกในงานฝีมือที่ให้ความงดงามทางอารมณ์ความรู้สึกแขนงต่างๆ เพราะมนุษย์มีจิตวิญญาณ ในการรักสวยรักงาม และสามารถเนรมิตสร้างสรรค์ตกแต่งได้เป็นพิเศษ

ศิลปะเกิดจากกระบวนการคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ มีพื้นฐานมาจากอารมณ์ที่ล้าลึก ความรู้สึก ซึ่งความคิดที่แปลกใหม่ ทักษะที่ชำนาญ ประณีต ให้คุณค่าต่อผู้ที่ได้สัมผัสงานศิลปะที่เป็นรูปธรรม

ในส่วนงานที่เกี่ยวกับการสร้างงานที่เป็นวัตถุ บางครั้งเรียกรวมว่า ศิลปกรรม คือ สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นด้วยความประณีต เพื่อประโยชน์ทางความงาม ทำให้อารมณ์ดี มีจิตใจผ่องใสได้แก่ จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม เช่น ภาพเขียน พานแว่นฟ้า โบราณวัตถุ ตู้พระธรรม ธรรมาสน์ พระพุทธรูป โบสถ์ วิหาร ศาลา หอไตร เจดีย์ มณฑป (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๔๙ : ๒๔-๒๕) โดยปกติงานศิลปะแยกออกได้เป็นสาขาใหญ่ๆ คือ

๑) งานสถาปัตยกรรม ได้แก่ การก่อสร้างบ้านเรือน ที่อยู่อาศัย ศูนย์การค้า อาคารพาณิชย์ โบสถ์วิหาร พระเจดีย์ ฯลฯ

๒) งานประติมากรรม ได้แก่ การแกะสลักเป็นรูปปั้นบ้าง แกะหิน หรือหล่อโลหะ เช่น รูปปั้นอนุสาวรีย์ต่างๆ หรือพระพุทธรูป เป็นต้น

๓) งานจิตรกรรม คือ การวาดภาพ เขียนภาพ ซึ่งอาจเป็นงานลายเส้น หรือแต้มสี (นิคม มุสิกคามะ, ๒๕๔๕ : ๕๔)

สรุป รายละเอียดเรื่องเกี่ยวกับศิลปกรรมด้านสถาปัตยกรรมได้ ดังนี้ มูลเหตุแห่งกำเนิดสถาปัตยกรรมไทยที่เกิดขึ้นในประเทศไทยเป็นสถาปัตยกรรมที่มีลักษณะพิเศษและมีความแตกต่างกับแบบอย่างของต่างประเทศ ซึ่งสาเหตุสำคัญหลายประการที่ทำให้เกิดสถาปัตยกรรมไทยมี ๖ ประการ (กรมศิลปากร, ๒๕๔๘ : ๓๙) ได้แก่

๑) ภูมิศาสตร์ ที่ตั้งของประเทศไทยตามธรรมชาติมีสภาพที่แตกต่างจากประเทศอื่นๆ ถึงแม้จะอยู่ในแถบเดียวกัน เป็นสถานที่ที่มีชัยภูมิดี มีเนื้อที่กว้างขวาง โดยมีภูเขาสูงล้อมรอบสามด้าน ส่วนกลางเป็นที่ราบ มีแม่น้ำใหญ่หลายสายผ่านกลางประเทศ เหมาะแก่การเพาะปลูก ทิศใต้มีฝั่งทะเลยาวรอบแหลม

การประมงจึงเป็นอาชีพอย่างหนึ่งตามลักษณะธรรมชาติที่อำนวยความสะดวกให้ชนชาติไทยอยู่ดีกินดีอย่างสมบูรณ์พูนสุข

๒) วัตถุก่อสร้าง วัตถุที่ใช้สำหรับก่อสร้างอาคารในประเทศไทย เป็นวัตถุก่อสร้างที่หาและทำได้เองในพื้นที่เมืองเป็นส่วนใหญ่ เช่น หิน ทราย หินปูน ศิลาแลง ไม้ชนิดต่างๆ กระเบื้องและดินเผาชนิดต่างๆ เป็นต้น ยังมีโลหะอีกบางอย่างที่ใช้ประกอบการก่อสร้างอาคารดังที่ปรากฏค้นพบจากโบราณสถาน เช่น ดินบุกทองแดง เงินและตะกั่ว ไทยรู้จักใช้โลหะมาแล้วช้านาน ในการหล่อพระพุทธรูป ทำเครื่องใช้ด้วยทองเหลืองหรือสำริด ส่วนวัตถุจำพวกที่ใช้ในการตกแต่งอาคารทั้งภายในและภายนอกนั้น มีสี กระจก ทองคำเปลว เงิน และเครื่องเคลือบดินเผา งานก่ออิฐถือปูน ช่างไม้ ปั้นปูน ประดับมุก ประดับกระจก และปิดทองล่องชาด เป็นต้น

๓) ดินฟ้าอากาศ ในประเทศไทยเป็นมูลเหตุที่ทำให้เกิดลักษณะสำคัญอีกอย่างหนึ่งสำหรับอาคารแบบไทย ซึ่งเป็นตัวอย่างที่ดีที่สามารถเอาชนะธรรมชาติได้

๔) ศาสนา ชนชาติไทยนับถือพุทธศาสนาด้วยความเลื่อมใสอย่างมั่นคงตลอดตามมีจิตใจใฝ่แต่ทางกุศล รู้จักเหตุรู้จักผลโดยถือตามหลักพุทธศาสนา จนเป็นลักษณะที่นับถือกันโดยทั่วไปเป็นแบบอย่างประจำชาติไทยสืบมา

๕) สังคม ชนชาติไทยเคยเป็นชาติใหญ่มีอารยธรรม วัฒนธรรมเจริญรุ่งเรืองมาแล้วแต่สมัยก่อน

๖) ประวัติศาสตร์ ของชนชาติไทยปรากฏว่ามีการเคลื่อนไหวและขยายตัวอยู่ตลอดเวลา ประวัติศาสตร์จึงเต็มไปด้วยยุทธนาการวีรกรรมอันสูงเด่นควรแก่การเป็นเยี่ยงอย่างที่ดีเลิศของชนชาติไทย ทุกๆ สมัย (กรมศิลปากร, ๒๕๔๘ : ๑๗)

สถาปัตยกรรมเกิดจากภูมิปัญญาในการออกแบบคือการจัดองค์ประกอบหลายสิ่งมาสร้างสรรค์เป็นอาคาร สิ่งก่อสร้าง และองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องให้มีความสัมพันธ์กัน เพื่อสนองวัตถุประสงค์ และประโยชน์ใช้สอยอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น เป็นที่พักอาศัย ทำพิธีกรรมอนุสรณ์สถาน อาคารและสิ่งก่อสร้างที่ปรากฏจะแสดงถึงภูมิปัญญาของผู้ออกแบบ เนื่องจากผู้ออกแบบนั้นจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในมิติของสิ่งจะสร้างสรรค์ เข้าใจสภาพแวดล้อม ทั้งกายภาพและทางวัฒนธรรม นำมาผสมกับจุดมุ่งหมายและประโยชน์ใช้สอยได้อย่างลงตัว

สถาปัตยกรรม เป็นผลงานศิลปะที่แสดงออกด้วยการก่อสร้าง สิ่งก่อสร้าง อาคาร ที่อยู่อาศัยต่างๆ การวางผังเมือง การจัดผังบริเวณ การตกแต่งอาคาร การออกแบบก่อสร้าง ซึ่งเป็นงานศิลปะ ที่มีขนาดใหญ่ต้องใช้ผู้สร้างงานจำนวนมาก และเป็นงานศิลปะที่มีอยู่ยืนยาว สถาปัตยกรรมเป็นวิธีการจัดสรรบริเวณที่วางให้เกิดประโยชน์ใช้สอยตามความต้องการซึ่งเกี่ยวข้องกับศาสตร์ในสาขาต่างๆ เช่น วิศวกรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมวิทยา มานุษยวิทยาและศิลปะ ความงดงาม และคุณค่าของสถาปัตยกรรม ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ ดังนี้ คือ ๑) การจัดสรรบริเวณที่วางให้สัมพันธ์กันของส่วนต่างๆ ทั้งภายในและภายนอก ๒) การจัดรูปทรงทางสถาปัตยกรรมให้เหมาะกับประโยชน์ใช้สอย และสิ่งแวดล้อม ๓) การเลือกใช้วัสดุให้เหมาะสมกลมกลืน

ลักษณะทางสถาปัตยกรรมและประติมากรรม ภายนอก

กำแพงอิฐ สร้างล้อมรอบวัดเจติยชัยมงคล เนื้อที่ ๑๐๑ ไร่ มีความกว้าง ๔ เมตร สูง ๕ เมตร มีความยาว ๓.๕ กิโลเมตร สร้างลักษณะคล้ายกำแพงเมืองจีนภายในกำแพงชั้นล่างจะเป็นห้องน้ำ ห้องสุขา จำนวน ๑,๐๐๐ ห้อง พร้อมทั้งพักสงฆ์จำนวนมาก มีประตูทางเข้าออกจำนวน ๔ ประตู ลักษณะสถาปัตยกรรมภายนอกของ พระมหาเจติยชัยมงคลมีลักษณะเป็นรูประฆังคว่ำ ใช้ศิลปะผสมผสานระหว่างภาคกลางและภาคอีสาน เป็นศิลปะกลมกลืนระหว่างพระปฐมเจติย และพระธาตุพนม ภายนอกพระมหาเจติยชัยมงคล วิหารคด หอระฆัง และเจติยบริวารทั้ง ๘ องค์ เน้นที่ลวดลายศิลปะอีสานประยุกต์คือลายผักกูดทั้งหมด ผสมผสานกับศิลปะขอม โดยใช้วิธีการสมัยใหม่ในการวางลายด้วยเรซินเคลือบทอง และปูนปิดทองลงบนงานสถาปัตยกรรมดังกล่าว มีพระพุทธรูปประจำทิศหันหน้า ออกสู่ทิศต่างๆ ๔ ทิศ สามารถมองเห็นจากด้านนอกได้ บริเวณ บัรอรังฐาน ด้านบนเป็นการประยุกต์ลายแบบอีสาน (ลายผักกูด) เน้นสีทองเป็นหลัก ปูด้วยหินแกรนิตทุกชั้น ผงรอบนอกเป็นคอนกรีตเสริมเหล็ก ๒ ชั้น ปิดทอง ใช้การตกแต่งลวดลายใช้การแกะเรซินเป็นส่วนประกอบ องค์พระมหาเจติยชัยมงคลมีโครงสร้างทั้งหมด ๗ ชั้น ซึ่งแต่ในละชั้นมีความงดงามแตกต่างกันออกไป (กรมศิลปากร, ๒๕๔๘ : ๓๙)

ลักษณะทางประติมากรรมภายใน

ก่อนที่จะได้ศึกษาลักษณะของประติมากรรมภายในของพระมหาเจติยชัยมงคลของวัดผาน้ำทิพย์เทพประสิทธิ์วราราม เพื่อให้รู้และเข้าใจในเรื่องประติมากรรมมากขึ้นในเบื้องต้นนี้จะได้ทำการศึกษาทำความเข้าใจประติมากรรมทั่วไปก่อนไม่ว่าจะเป็น ความหมาย หรือประเภทของประติมากรรม

โดยทั่วไป ความหมายของพุทธรูป มีใช้เป็นอุบัติการณ์ทางภาษาครั้งใหม่ หรือเป็นปรากฏการณ์ทางศิลปะล่าสุด หรือเป็นนิมิตใหม่ในการแสวงหาที่พึ่งค้นพบ เนื่องจากคำว่า พุทธรูป มีรากฐานที่ผูกพันกับวิถีการดำเนินชีวิต ของผู้คนในสังคมไทยมาเป็นเวลานาน มีลักษณะเฉพาะของพิเศษแบบชนชาติไทยศิลปะกับวัด ซึ่งมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดมาเป็นเวลาช้านาน ไม่ว่าจะเป็นภาพเขียน พุทธปฏิมา สถาปัตยกรรม และวรรณกรรม ซึ่งเป็นศิลปะแขนงต่างๆ เหล่านี้ได้รับการกล่าวขานว่าเป็นพุทธรูป โดยมีเหตุผลสำคัญประการหนึ่ง เพราะสร้างขึ้นในปริมณฑลของวัด เนื้อหาสาระมีส่วนเกี่ยวข้องกับศาสนาและคำสอนโดยอาศัยวิธีการแสดงเจตจำนงในการนมัสการศิลปกรรมด้วยพลังศรัทธา และเป็นพุทธบูชาของพุทธศาสนิกชน

ดังนั้น ประติมากรรม จึงมีลักษณะอันสร้างสรรค์อันเกิดจากการออกแบบสิ่งก่อสร้างที่สร้างขึ้นเพื่อประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง ได้แก่ การสร้างขึ้นเพื่ออนุสรณ์ของบุคคล เช่น เจติย รูปปั้น รูปเคารพ หรือประติมากรรมแบบพิเศษหรือสร้างเพื่อประโยชน์ในการใช้สอยของมนุษย์ในรูปแบบและขนาดต่างกัน (กรมศิลปากร, ๒๕๔๘ : ๒๒๒)

ประติมากรรม คือ วัสดุที่นำมาประกอบแล้ว บ่งบอกถึงสภาพแวดล้อม เนื่องจากมนุษย์จะนำเอาวัสดุ ที่มีอยู่ในบริเวณรอบๆ หรือใกล้เคียงมาประยุกต์ใช้ตาม ความเหมาะสมในงานสถาปัตยกรรมไทยโบราณ มีทั้ง เรือไม้ เรือแพ อาคารก่ออิฐ ก่อปูน ในภาคอีสานสมัย โบราณนิยมใช้หินในการก่อสร้างในการก่อสร้างอาคาร หรือสิ่งก่อสร้างต่างๆ ในแต่ละท้องถิ่น แต่ละวัฒนธรรม จะมีเทคนิควิธีที่แตกต่างกันไป (มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมาธิราช, ๒๕๕๕ : ๓๖-๓๗)

สถาปัตยกรรม เป็นศิลปกรรมประเภทหนึ่ง ที่แสดงความจริงทุกประการโดยเปิดเผยไม่มีการปิดบัง ซ่อนเร้นสิ่งใดไว้เลย ทั้งนี้ไม่ใช่แต่เพียงจะแสดงความ จริงและวิธีการก่อสร้างหรือประโยชน์ใช้สอยและ คุณลักษณะดีของอาคารเท่านั้น หากแสดงกิจการและ สิ่งที่มีสาระสำคัญของมนุษยชาตินั้นๆ ไว้ด้วย จะเป็นในแง่อารยธรรมหรือวัฒนธรรม ฯลฯ ก็ตามย่อมปรากฏ อยู่ในงานสถาปัตยกรรมดุจเงาตามตัวอยู่เสมอ (พรพรรณ จันทโรนานนท์, ๒๕๔๔ : ๔๒)

สถาปัตยกรรม เป็นผลทางวัตถุที่ได้รับการ สร้างสรรค์ด้วยศิลปะและวิทยาการในการก่อสร้าง เป็น สิ่งที่อำนวยความสะดวกแก่มนุษย์ทั้งในด้านความสะดวก สบาย ปลอดภัยและพึงพอใจ ควรสร้างสรรค์งานทาง ด้านศิลปะแห่งการก่อสร้างมิให้จำกัดจำเพาะเพียงแต่ การสร้างที่อยู่อาศัยเท่านั้น แต่ในความเชื่อและศรัทธา ในศาสนา ก็เป็นเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้คน สร้างสรรค์งานทางด้านสถาปัตยกรรมขึ้น ต่างไปจาก ความมั่นคงแข็งแรงและสวยงาม ซึ่งเป็นผลต่อจิตใจของ ผู้คนส่วนรวม (เลอสม สถาปิตานนท์, ๒๕๕๒ : ๑๕)

ประเภทของประติมากรรม

ประเภทของประติมากรรม ซึ่งหมายถึงงานปั้น ที่มีรูปทรงเป็นรูปแบบต่างๆ ซึ่งทำโดยวิธีการปั้น หล่อ การแกะ หรือขุดขีด เป็นภาพคน สัตว์ ลวดลายตามแบบ ต่างๆ โดยจำแนกประติมากรรมออกเป็น ๓ ประเภท กล่าวคือ

๑) แบบนูนต่ำ (Bas Relief) ผลงานที่สามารถ มองเห็นได้เพียงด้านหน้าด้านเดียว เช่น เกรียงอุบาท พระเครื่องห้อยคอ

๒) แบบนูนสูง (High-Relief) ได้แก่แบบแกะสลักที่สามารถมองเห็น ๒ ด้าน คือ ด้านหน้าและ ด้านข้าง มีลักษณะนูนขึ้นมาจากพื้นหลังมาก เช่น หน้าพระประดับผนัง รูปปั้นที่ฐานอนุสาวรีย์ ประชาธิปไตย

๓) แบบลอยตัว (Round Relief) ได้แก่ประติมากรรมที่ดูได้รอบด้านคือประติมากรรมที่หล่อหรือแกะหรือปั้น สามารถเดินดูได้โดยรอบ เช่น รูปเทพเจ้า พระพุทธรูปลอยตัว อนุสาวรีย์คนสำคัญ รูปปั้นช้าง ม้า วัว ควาย หรือรูปสัญลักษณ์ เช่น พระแท่นพระศรีมหาโพธิ์ เป็นต้น (สุติมา ฮามคำไพ, ๒๕๔๙ : ๕๑-๕๒)

เมื่อได้ทราบแล้วว่าประติมากรรมคืออะไร มีกี่ประเภทในลำดับต่อไปจะได้ทำการศึกษา ประติมากรรมภายในองค์พระมหาเจดีย์ว่ามีอะไรบ้าง ข้อมูลจำเพาะภายในพระมหาเจดีย์ชัยมงคล สร้างใน เนื้อที่ ๙ ไร่ ซึ่งมีวิหารคดลักษณะรูปทรงแปดเหลี่ยม ล้อมรอบ ภายในวิหารคดมีงานประติมากรรมที่เป็นรูปหล่อพระเถระ ๕๐๐ องค์และมีเจดีย์องค์เล็ก ๘ องค์ มีความสูง ๒๙ เมตร ภายในบรรจุพระประจำวัดต่างๆ องค์ที่ ๘ บรรจุ พระแก้วมรกตประจำทิศต่างๆ และ

มีการแกะสลักในลักษณะเป็นลวดลายต่างๆ ที่ติดอยู่ไม่ว่าจะตามฝาผนัง รอบต้นเสาทุกต้น เป็นต้น ซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างกันล้อมรอบอีกครั้งหนึ่งพระมหาเจดีย์ชัยมงคล มีทั้งหมด ๖ ชั้น ดังต่อไปนี้

ชั้นที่ ๑ เป็นชั้นแอนกประสงค์ ใช้สำหรับทำพิธีสำคัญทางพุทธศาสนา ชั้นนี้เป็นสี่เหลี่ยมตัดกับสี่เหลี่ยมรูปหล่อขนาดใหญ่ของหลวงปู่ศรี มหาวิโร เป็นประธาน มีความสูง ๓๑๐ เซนติเมตร

ชั้นที่ ๒ เป็นชั้นประชุมสงฆ์มีเนื้อที่มากที่สุด ชั้นนี้เป็นสี่เหลี่ยมขัดตัดกับสี่เหลี่ยมพระพุทธรูปปางปฐมเทศนาอยู่ตรงกลางชั้นผนังจะเป็นภาพพุทธประวัติ ทศชาติ

ชั้นที่ ๓ เป็นชั้นพระอุโบสถ ชั้นนี้เป็นสี่เหลี่ยมตัดกับสี่เหลี่ยมพระประธานเป็นพระพุทธรูปชินราชหน้าตัก กว้าง ๑๐๑ นิ้ว ตรงหน้ามีรูปหล่อหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต และรูปเหมือนของคณาจารย์อีก ๘ องค์ บริเวณผนังมีรูปหล่อคณาจารย์นักปราชญ์สายอีสาน ๙๓ องค์ รวมทั้งหมด ๑๐๑ องค์ (ขณะนี้มียู ๓๒ องค์) ด้านบนเป็นการเขียนสีลงบนกระจกเป็นภาพพุทธอิริยาบถ ๔๘ ภาพ

ชั้นที่ ๔ เป็นชั้นชมวิวกว้างทัศนของภูเขาเขี้ยว โดยรอบองค์พระมหาเจดีย์ฯ มองเห็นทั้งหมด ๔ จังหวัด ได้แก่ ๑) ทิศเหนือ จังหวัดกาฬสินธุ์ ๒) ทิศใต้ จังหวัดยโสธร ๓) ทิศตะวันออก จังหวัดมุกดาหาร ๔) ทิศตะวันตก จังหวัดร้อยเอ็ด

ชั้นที่ ๕ เป็นชั้นพิพิธภัณฑสถาน แสดงวัดวาอารามตลอดจนสถานปฏิบัติ สมถวิปัสสนากรรมฐานที่หลวงปู่ศรี มหาวิโร เคยบำเพ็ญมา

ชั้นที่ ๖ อยู่เหนือสุดบันได ๑๑๙ ชั้น เป็นชั้นที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุที่อันเชิญมาจากประเทศศรีลังกา เมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๔๐ และอัฐิธาตุของเกจิอาจารย์สายอีสาน

ส่วนยอดขององค์เจดีย์ เป็นยอดเศวตฉัตรทองคำแท่นน้ำหนัก ๔,๗๕๐ บาท หรือเท่ากับ ๖๐ กิโลกรัม คิดเป็นมูลค่า ๒๓,๗๕๐,๐๐๐ บาท (ในขณะนั้น) โดยทำพิธียกยอดเศวตฉัตรทอง เมื่อวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๓๙ บริเวณรอบนอกวิหารคด เป็นการจัดสวนรอบพระมหาเจดีย์ทางด้านทิศตะวันออก ห่างจากพระมหาเจดีย์ประมาณ ๑๐๐ เมตร เป็นภูมิของหลวงปู่ศรี มหาวิโรและวิหารของพระเถระผู้ใหญ่มีชื่อว่าวิหารศรีมงคล ตรงหน้าวิหารเป็นเจดีย์บุโรพุทโธ สร้างโดยหินภูเขาไฟ ซึ่งพระเถระผู้ใหญ่ทางประเทศอินโดนีเซียได้สร้างมอบถวายแด่หลวงปู่ศรี มหาวิโร ซึ่งรับมอบเมื่อวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๔๗ ทิศตะวันตกเป็นศาลาโรงทานจำนวน ๓ หลัง (สุติมา ฮามคำไพ, ๒๕๔๙ : ๒๐)

วิเคราะห์หลักสุนทรียศาสตร์ที่ปรากฏในประติมากรรมในพระมหาเจดีย์ชัยมงคล

ในชั้นที่ ๑ ของพระมหาเจดีย์ชัยมงคลนี้ เมื่อเราเข้าไปก็จะเห็นมีประติมากรรมประเภทหุ่นสูงและลอยตัวที่เป็นพระพุทธรูปยืนต่างๆ ตามฝาผนังพร้อมทั้งลวดลายที่ละเอียดอ่อนสวยงาม สิ่งที่น่าประทับใจนั้นก็คือ พระพุทธรูปทุกองค์ล้วนถูกสร้างขึ้นในรูปแบบศิลปะต่างยุคต่างสมัย เริ่มจากสมัยคุปตะ ศรีวิชัย เชียงแสน ลพบุรี อยุธยา เป็นต้น ซึ่งมีความเชื่อว่าเป็นจุดศูนย์รวมแห่งพรต่างๆ รวมทั้งหมด ๒๔ องค์ ส่วนบานหน้าต่างทุกด้านใช้พื้นสีฟ้า แกะสลักรูปประติมากรรมหุ่นต่ำ เน้นลวดลายอีสานประยุกต์ มีรูปหล่อประติมากรรมลอยตัวขนาดความสูง ๓.๑๐ เมตร เป็นรูปเหมือนขององค์หลวงปู่ศรี มหาวิโร อยู่ตรงกลางพื้นห้องเพื่อให้พุทธศาสนิกชนได้กราบไว้บูชา

จากการวิเคราะห์หลักสุนทรียศาสตร์ของ ประติมากรรมภายในพระมหาเจดีย์ชัยมงคลชั้นที่ ๑ สรุปได้ ดังนี้ คือ เป็นความงามที่เกิดจากการที่จิตเข้าไปรับรู้ในวัตถุสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แล้วพิจารณาหาความงามของ วัตถุนั้นด้วยประสบการณ์ความงามของจิตที่ได้สัมผัสไว้ เช่น การมองความงามของประติมากรรมชั้นที่ ๑ ที่นำมา เป็นตัวอย่างนี้เมื่อเรามองด้วยประสบการณ์หรือมอง อย่างเข้าใจในเรื่องราวในประติมากรรมที่อยู่ตรงหน้าเรา แล้วปล่อยอารมณ์ความรู้สึกของเราไปตามเรื่องราวหรือ ที่เรียกว่าประสบการณ์ที่เราเคยพบเคยเห็นหรือได้ศึกษา มาแล้ว ก็จะพบว่าประติมากรรมนี้เป็นสิ่งที่ถ่ายทอดออกมาจากจินตนาการของช่างมาเป็นรูปเป็นร่าง ผ่านทางเส้น สี และแสง ได้อย่างเหมาะสมและกลมกลืนดูแล้วเย็น สบายตาและการจัดพื้นที่ได้อย่างเป็นสัดส่วนลงตัว เมื่อเรามองดังที่กล่าวมานี้เราจะพบทั้งคุณค่าและความ งามของประติมากรรมนี้ เพราะคุณค่าและความงามนั้น มีอยู่แล้วในจิตใจของมนุษย์ไม่ใช่คุณสมบัติที่มีอยู่ใน วัตถุ

ในชั้นที่ ๒ นี้ส่วนใหญ่จะเป็นภาพจิตรกรรม ฝาผนัง ที่แสดงประวัติและหลักธรรมคำสอนของหลวง ปู่ศรี มหาวีโร อีกส่วนหนึ่งก็เป็นประติมากรรมแบบนูน ต่ำ เป็นลวดลายต่างๆ ในลักษณะแบบผสมผสานจัดวาง เป็นกรอบรอบภาพหลวงปู่ และตามผนังและต้นเสา ลวดลายต่างๆ ตามต้นเสาได้ถูกทำด้วยสีทองรองพื้น ด้วยสีขาวมีการติดฝังเพชรเล็กๆ จุดตรงกลางในชั้นนี้ จะมีพระพุทธรูปปางแสดงพระธรรมจักรองค์ใหญ่ตั้งอยู่ บนฐานที่สูง และรองลงมาก็เป็นพระพุทธรูปเล็กๆ อีก ๕ องค์ และหนึ่งในนั้นเป็นองค์พระโพธิสัตว์ทรง เครื่องตั้งอยู่ตรงกลางด้านหน้าพระประธานองค์ใหญ่ บริเวณรอบๆ ภายในชั้นที่ ๒ นี้ยังเป็นลวดลายอันวิจิตร ต่างๆ ทั้งต้นเสาและเพดาน ซึ่งส่วนใหญ่ใช้วัสดุที่เป็น

เรซิน ซึ่งทั้งหมดทำด้วยสีทองรองพื้นด้วยสีขาว ประกอบ กับแสงไฟที่ส่อง จึงทำให้ประติมากรรมที่อยู่ภายในห้อง โถงชั้น ๒ นี้ยิ่งสง่างามและเด่นชัดมากขึ้น ที่สำคัญคือ ประติมากรรมเหล่านี้เป็นศิลปะแบบโบราณแต่ใช้เครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการสร้างสรรค์จึงทำให้ ได้งานประติมากรรมที่สวยงามที่เป็นเอกลักษณ์ของ พระพุทธศาสนาและท้องถิ่นอีสานกลายเป็นศิลปะวัตถุที่มีลักษณะในการดึงดูดความสนใจของพุทธศาสนิกชน และผู้มาชมทั้งหลาย โดยเฉพาะความเด่นชัดของสีทอง นอกจากจะเป็นสีที่สวยงามแล้วก็ยังเป็นการแสดงถึงความบริสุทธิ์ที่อยู่ในตัวของมันด้วย ประติมากรรมภายใน พระมหาเจดีย์ชัยมงคลชั้น ๒ ว่า ศิลปะเหล่านี้คือผลงานสร้าง ลวดลายต่างๆ มีความละเอียด และสีก็ทำด้วย สีทองรองด้วยสีขาว ซึ่งสีๆ แล้วอาจจะไม่ใช่แค่เพียง เพื่อความสวยงามเท่านั้น แต่อาจหมายถึงว่าสีขาว เป็นการแสดงถึงความบริสุทธิ์และสีทองก็แทนจิต รัทธาที่แรงกล้าก็เป็นได้

จากการศึกษาวิเคราะห์ประติมากรรมใน พระมหาเจดีย์ชัยมงคลชั้นที่ ๒ สรุปได้ว่า ความงามเป็น คุณสมบัติที่มีอยู่ในตัววัตถุหรือติดตัววัตถุมาตั้งแต่แรก ไม่ว่าตัวเราจะเห็นหรือไม่ก็ จะสนใจหรือไม่ก็ตามเพราะ ศิลปะวัตถุขึ้นดังกล่าวนั้นมีสภาพ คือ รูปร่าง มีรูปทรง มีสีสัน มีลวดลายเส้นใยอันประณีตบ้าง ละเอียดบ้าง หรือเป็นสภาพแข็งบ้าง หยิบบ้าง สิ่งเหล่านี้ทำให้เห็น คุณค่า แห่งความงาม เหตุผลคือทุกๆ ชิ้นของศิลปะย่อม มีคุณสมบัติติดตัวมากับวัตถุศิลปะชิ้นนั้นๆ ความงาม ของประติมากรรมในพระมหาเจดีย์ชัยมงคล วัดผาน้ำทิพย์เทพประสิทธิ์วราราม อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า เป็นศิลปะวัตถุที่มีความงามอยู่ในตัวของ วัตถุ ที่กล่าวเช่นนั้นเพราะวัสดุต่างๆ ที่นำมาสร้าง มาแกะสลัก หรือมาปั้นนั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสมบัติที่ดีในตัว

ของมันอยู่แล้ว ไม่ว่าจะเป็นนูน ทราบ เรซิ่น หรือสีทอง เป็นต้น วัตถุเหล่านี้เป็นสิ่งที่มีความอยู่ในตัวของมันอยู่แล้ว ถึงจะไม่มีใครรู้ก็ตาม

ชั้นที่ ๓ ของพระมหาเจดีย์ชัยมงคล ถือว่าเป็น ชั้นที่รวมของศิลปะประเภทพุทธประติมากรรมทั้งหลาย ก็ว่าได้ เช่น ภาพที่เอามาเป็นตัวอย่างนี้ ภาพด้านซ้ายมือ เป็นพระพุทธรูปในปางต่างๆ ด้านซ้ายเป็นปางสมาธิ ตรงกลางเป็นปางแสดงธรรม และด้านขวาเป็นปาง ปรีติพพาน ส่วนภาพด้านขวามือเป็น รูปหล่อ พระเกจิอาจารย์ทั้งหลายในภาคอีสาน

ประติมากรรมภายในมหาเจดีย์ชั้นที่ ๓ มี ลักษณะสวยงามที่สุดก็ว่าได้ เพราะวลักษณะลวดลาย ทั่วไปอาจจะคล้ายๆ กันกับชั้นอื่น แต่ชั้นที่ ๓ นี้จะมีการ เก็บรายละเอียดได้ดีกว่าชั้นอื่น กล่าวได้ว่า เป็นชั้นที่ รวบรวมประเภทของประติมากรรมทั้งหมดภายในพระ มหาเจดีย์มาไว้ในชั้นเดียวนี้ จากภาพถ่ายเราจะเห็นมี ประเภทประติมากรรมทั้งนูนต่ำ นูนสูง และลอยตัว รวมทั้งลวดลายต่างๆ ไม่ว่าจะอยู่รอบๆ พระพุทธรูป รูปหล่อ ของพระเกจิ หรือตามเสาตามเพดาน ซึ่งประติกรรมเหล่านี้รวมกันอยู่ในชั้น ๓ นี้ และการจัดวางประติมากรรม ประเภทต่างๆ นั้นก็จัดวางได้อย่างเหมาะสมเป็นส่วน อย่างเป็นส่วนๆ เพื่อให้ตอบสนองการใช้งานของมนุษย์ที่เป็น ผู้ใช้สอย พื้นที่ว่างในอาคาร (Space) มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม (Human and Environment) โดยเกี่ยวข้อง การพิจารณาถึงแนวคิดทฤษฎีทางประติมากรรม ก็สามารถพิจารณาประเด็นออกแบบ และการจัดวาง ระยะและขนาดเนื้อที่ต่างๆ อันเกี่ยวกับสัดส่วน ของมนุษย์ (Human Scale in Architecture) ความต้องการระยะและเนื้อที่ที่ใช้สอยภายในอาคาร (Human Scale) อันเกี่ยวกับการยืน เดิน นั่ง นอน และการที่มนุษย์จะทำกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่ว่างของอาคาร

การที่ออกแบบให้อาคารมีรูปแบบและพื้นที่เพื่อตอบสนองการใช้งานของมนุษย์ โดยการเลือกวัสดุต่างๆ ตามคุณสมบัติมาใช้งานให้ก่อเกิดเป็นรูปร่าง ทั้งพื้นผนัง เพดาน ทั้งสามมิติ และต่อหุ้มพื้นที่ว่างเอาไว้ให้มนุษย์ ได้ใช้งาน ทั้งจากร่างกายและสายตา รวมถึงอารมณ์ ความรู้สึก ผ่านรูปแบบ ลีเส้น ผิวสัมผัส (Texture) ของ วัสดุต่างๆ อาจหมายรวมให้กว้างไปถึงงานระบบต่างๆ ที่เข้ามามีส่วนร่วมกับงานประติมากรรมนี้ เช่น แสง สี เสียง และระบบวิศวกรรมที่เกี่ยวข้อง ทั้งหลายที่กล่าว มาพอจะประกอบรวมกันเป็นคำว่า ประติมากรรมแบบ ผสมผสานศิลปะที่มีตั้งแต่โบราณรวมกับเทคโนโลยี สมัยใหม่ประกอบกับสัดส่วนที่จัดวาง อาศัยลักษณะ ความสัมพันธ์เหล่านี้จึงทำให้ประติมากรรมที่สวยงาม แล้วนั้นเพิ่มความสง่างามมากขึ้น

สรุป

พระมหาเจดีย์ชัยมงคล เป็นเจดีย์ที่ใช้ศิลปะ ผสมผสานระหว่างภาคกลาง และภาคอีสานของ ประเทศไทย คือ ระหว่างพระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม และพระธาตุพนม จังหวัดนครพนม เป็นศิลปะที่ กลมกลืนบนลวดลาย ลีเส้นหลากหลายงดงามตามแบบ ของสมัยใหม่ เป็นมหาเจดีย์เกิดขึ้นจากเจตนารมณ์ของ หลวงปู่ศรี มหาวีโร และประติมากรรมภายในพระมหา เจดีย์นั้นมีทั้งแบบนูนต่ำ นูนสูง และแบบลอยตัว รวมทั้งลวดลายต่างๆ ไม่ว่าจะอยู่รอบๆ พระพุทธรูป รูปหล่อ พระเกจิอาจารย์ต่างๆ หรือตามเสาตามเพดาน ประติมากรรมเหล่านี้เป็นศิลปะแบบโบราณที่ใช้เครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการสร้างสรรค์ขึ้นมา จึงทำให้ได้งานประติมากรรมที่สวยงามและลงตัวที่เป็น เอกลักษณะเฉพาะของพระพุทธศาสนา

เอกสารอ้างอิง

กรมศิลปากร. (๒๕๕๘). **ตำนานสถาปัตยกรรมไทย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์กรุงเทพมหานคร.

เครือจิต ศรีบุญภาค, ผ.ศ. และคณะ. (๒๕๕๒). **สุนทรียภาพของชีวิต**. กรุงเทพมหานคร, เวิร์ดเวฟ เอ็ดดูเคชั่น จำกัด.

นิคม มูลิกะคามะ. (๒๕๕๕). วัฒนธรรม : **บทบาทใหม่ในยุคโลกาภิวัตน์**. กรุงเทพมหานคร : รุ่งเรืองการพิมพ์.

พรพรรณ จันทโรนานนท์. (๒๕๕๔). **ศิลปะวิจิตรศิลป์**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

พ่วง มีนอก. (๒๕๓๖). **สุนทรียศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (๒๕๕๕). เอกสารการสอนชุดวิชาทรัพยากรการท่องเที่ยวไทย หน่วย ๙-๑๕. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ราชบัณฑิตยสถาน. (๒๕๕๖). **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๕**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์ จำกัด.

เลอสม สถาปิตานนท์. (๒๕๕๒). **มิตีสถาปัตยกรรม**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศรัณยู วงศ์จันท์. (ม.ป.ป.). **ปรัชญาเบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร : อมรการพิมพ์.

สุติมา ฮามคำไพ. (๒๕๕๙). **พระมหาเจดีย์ชัยมงคลกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาสารคาม.

